

Список використаних джерел:

1. Тертичка В. Механізм формування і здійснення державної політики [Електронний ресурс] / В. Тертичка // Вісник державної служби України. – 2000. – № 4. – Режим доступу : http://www.nads.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=4BEC040CE5BA26CE46E2C3FB70D230EB?art_id=37716&cat_id=37402. – Назва з екрана.
2. Філіппова В. Д. Модернізація державної політики в галузі освіти України / В. Д. Філіппова // Наукові праці. – 2012. – Вип. 196. – Т. 208. – С. 40–45.
3. Іванюк І. В. Освітня політика : навч. посіб. / І. В. Іванюк. – К. : Таксон, 2006. – 226 с.
4. Мухаметзянова Г. В. Образование в условиях социальной рыночной экономики / Мухаметзянова Г. В., Смирнов В. Н., Ключева О. Р. – Казань : ИСПО РАО, 2000. – 54 с.
5. Бурак П. Региональные программы социального развития в условиях формирования рынка / П. Бурак // Российский экономический журнал. – 1996. – № 3. – С. 18–25.
6. Ляшенко О. Стратегія якості як основа освітньої політики країн світу / О. Ляшенко // Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи; за заг. ред. О. І. Локшиної. – К. : К.І.С., 2004. – С. 9–14.
7. Панкова Н. В. Особенности формирования государственной политики в сфере образования [Электронный ресурс] / Н. В. Панкова // Проблемы современной экономики. – 2007. – № 4 (24). – Режим доступа : <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=1710>. – Название с экрана.

УДК 351.82

А. А. Халецька, доктор наук з державного управління, професор кафедри фінансів Донецького державного університету управління
Д. О. Березовський, аспірант кафедри фінансів Донецького державного університету управління

**ГРОМАДСЬКИЙ МОНІТОРИНГ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЯК ОДНА З ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ
ГРОМАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ**

Досліджено зміст громадського моніторингу та громадянської соціальної відповідальності населення. Визначено зв'язок між громадським моніторингом та соціальною відповідальністю, ефективність його проведення в органах державної влади і місцевому самоврядуванні.

Ключові слова: інформація; управління; соціальна відповідальність; моніторинг; державна влада; адміністрація.

Explores the essence of public monitoring of social and civil liability of the population. Defined the relation between public monitoring and social responsibility, efficiency of its implementation in public administration bodies and local government.

Key words: information; management; social responsibility; monitoring; government; administration.

© А. А. Халецька, Д. О. Березовський, 2013

Постановка проблеми (постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями). Сучасні суспільні процеси різко змінили соціальний, політичний і матеріальний стан населення України. Важливий показник розвитку суспільства – соціальна відповідальність громадян. Не останню роль у становленні України як соціальної держави може відіграти громадський моніторинг органів державної влади, які нині мають працювати в єдиному ритмі. На нашу думку, громадський моніторинг може допомогти нашій країні стати гнучкою та ефективною державою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття). Питання реалізації соціальної відповідальності населення розглядали: О. Плахотний, Л. Білецька, Р. Хачатуров, Р. Ягутян та інші, проте ці дослідження потребують подальшого вивчення.

Мета статті (формулювання цілей статті (постановка завдання). Провести дослідження матеріалів проведення громадського моніторингу органів державної влади. Визначити його роль у соціальній відповідальності населення. Дати рекомендації щодо проведення громадського моніторингу в органах державної влади.

Виклад основного матеріалу (виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів). Соціальна відповідальність населення в Україні – надзвичайно гостре та важливе для подальших досліджень питання.

Поняття соціальної відповідальності – поліваріантне. Соціальна відповідальність – дотримання суб'єктами суспільних відносин вимог соціальних норм, а у випадках поведінки, що не відповідає вимогам норм чи порушує суспільний порядок, вони зобов'язані нести додатковий обов'язок особистого чи майнового характеру [2]. Соціальна відповідальність – це обов'язок особи оцінити власні наміри та обрати поведінку відповідно до норм, що показують інтереси суспільного розвитку, а у випадку їх порушення – звітувати перед суспільством і нести покарання [3].

Нині важливим аспектом є громадянська соціальна відповідальність населення, яку в контексті інших видів відповідальності слід розглядати як самостійний вид соціальної відповідальності в системі відносин між особою (громадянином), суспільством і державою, взаємозв'язків між правами та відповідальністю. Саме громадянська соціальна відповідальність, що виражається в прояві морально-етичних якостей людини як соціально активного і сумлінного суб'єкта правової держави, її поведінки, лежить в основі всіх інших категорій і видів соціальної відповідальності. У “корені” взаємозв'язку з громадянською соціальною відповідальністю – політична і соціальна відповідальність влади [5, 8].

Громадянська соціальна відповідальність, торкаючись інтересів і поведінки людини у різноманітних сферах, у відносинах людей між собою, між створеними ними інститутами громадянського суспільства, стає рушійною силою соціальної активності громадян, спрямованою на творчу роботу з метою поліпшити життя суспільства [5, 6].

Зазначимо, що громадянська соціальна відповідальність насамперед молодого покоління України – той елемент, що нині може мати вирішальне значення у становленні сильного і стабільного суспільства.

Опитування громадської думки, проведене Державним інститутом розвитку сім'ї та молоді спільно з організацією “Соціальний моніторинг” у червні 2006 р., показало, що впродовж останніх 10 років політика традиційно займає останнє місце в ціннісних орієнтирах молоді. Третина взагалі не цікавиться політичним станом, а кожен десятий вважає неважливою для розвитку України участь громадян у виборах. Але серед тих, хто цікавиться політикою, найпопулярніші національно-демократичний та соціал-демократичний напрямки. Молоді люди значно більшою мірою ідентифікують себе насамперед з українською, а також із

загальноєвропейською культурними традиціями. Такі висновки опитування громадської думки Центру Разумкова у квітні–травні 2006 р. Якщо молодь Івано-Франківської (45 %) і Закарпатської областей (35 %) вважають, що в майбутньому в Україні переважатиме українська культурна традиція, то в Криму (49 %) та Донбасі (41 %) переконані, що в різних регіонах переважатимуть різні культурні традиції. Молодь відчужена від держави – 70 % не відчувають себе господарями. Кожна третя молода людина не задоволена своїм соціальним статусом і лише третина бачить власну соціальну перспективу в Україні. І хоча абсолютна більшість (93 %) молодих людей сприймають Україну як свою Батьківщину, проте, маючи гіпотетичний вибір, обрали б її Батьківщиною лише дві третини, не обрали б – майже кожен шостий молодий українець у віці 18–35 років [1].

Проблемна участь молодого покоління в самоврядуванні, завдяки якій вони можуть виявляти свою активну життєву позицію, впливати на суспільство. Небажання це робити, організаційні негаразди, а також низький рівень інформованості щодо таких органів – основні причини громадської пасивності. Головна проблема функціонування сучасних молодіжних організацій – брак фінансування їхньої діяльності, несерйозне ставлення до них громадських і державних структур, байдужість молоді до громадського життя. Найчастіше включається в громадське життя та молодь, яка прагне самореалізуватися в цій сфері й не задоволена діяльністю урядових органів [1].

Сучасна громадська думка поступово усвідомлює важливість проблеми громадянської соціальної відповідальності через активне продовження громадських і наукових дискусій щодо її змісту і ролі у підвищенні спроможності громадян самостійно розв'язувати власні проблеми, добровільно брати участь у діяльності на загальне благо, у формуванні соціально активної громадянської позиції молодого покоління. Немає сумнівів, що правозастосовна практика чинного законодавства сприятиме розвитку громадянської соціальної відповідальності та підвищенню ефективності діяльності інститутів громадянського суспільства [5, 11].

Види соціальної відповідальності: персональна, соціальна, моральна, політична тощо.

Розглянемо політичну соціальну відповідальність. Зазвичай вона настає у разі порушення певних норм, дотримання яких покладається суспільством на політика або на окрему структуру державної влади. Але як можна виявити ці порушення вчасно та запобігти їм? Для цього, на наш погляд, слід здійснювати громадський моніторинг за діяльністю органів державної влади, який з позиції громадських організацій передбачає регулярне збирання інформації з конкретних питань чи проблем у сферах, секторах, галузях або діяльності органів державного управління, а також узагальнення, систематизацію, аналіз отриманої інформації, доведення результатів до всіх суб'єктів державно-управлінських відносин та їх оприлюднення.

Головна мета громадського моніторингу – отримання повної, об'єктивної, своєчасної та достовірної інформації, її оцінювання та системний аналіз, щоб підготувати умови для розробки пропозицій, прийняття необхідних рішень щодо формування та реалізації державної політики з важливих соціально-економічних проблем [4].

У контексті подальшої демократизації влади в Україні громадський моніторинг влади набуває особливого значення. Він сприяє підвищенню прозорості дій органів державної влади; активному залученню громадян до участі в управлінні та ухваленні рішень із питань життєдіяльності суспільства; посиленню громадського контролю за діями та рішеннями органів влади [4].

Такий моніторинг влади дає змогу [4]:

- з'ясувати громадську та експертні думки щодо прийнятих органами державної влади управлінських рішень із важливих суспільних питань;
- систематизувати та узагальнити різномірну інформацію на всіх рівнях управління (сформувати та актуалізувати бази даних; створити інформаційні фонди);

- проаналізувати громадську думку щодо стану, основних проблем та перспектив розвитку окремих сфер, напрямків життєдіяльності суспільства;
- проаналізувати експертні оцінки щодо стану, основних проблем, перспектив формування та реалізації державної політики в окремих секторах чи сферах життєдіяльності суспільства;
- з'ясувати рівень інформованості, динаміки змін щодо підтримки різних верств населення й соціальних груп України реалізації управлінських рішень у секторах, галузях чи сферах життєдіяльності суспільства;
- з'ясувати рівень інформованості вітчизняних експертів про стан, основні проблеми та перспективи реалізації управлінських рішень у секторах, галузях чи сферах життєдіяльності суспільства;
- забезпечити розробку аналітичних документів, орієнтованих на оцінку варіантів рішень і вибір найоптимальніших варіантів відповідно до обраної стратегії державної політики в секторах, галузях, сферах життєдіяльності суспільства;
- підвищити ефективність взаємодії законодавчої та виконавчої гілок влади під час вироблення чи прийняття важливих управлінських рішень.

Громадський моніторинг державної влади дозволяє отримати інформацію про результати праці всіх державних структур, політичних сил та їхніх представників.

Очевидно, що від професіоналізму депутатів представницького органу, їхньої громадянської відповідальності перед виборцями залежить рівень участі населення у вирішенні питань місцевого значення [7, 67].

Арістотель у своїй праці “Політика”, присвяченій вивченню держави і суспільства, до основних чеснот політика зараховував, передусім, вихованість у моральному сенсі, добрі справи і справедливість [6].

На нашу думку, громадський моніторинг дозволить визначити продуктивність та ефективність виконання своїх обов'язків тим чи іншим політичним діячем, відповідність сучасним вимогам. У разі отримання негативних результатів громадська організація, оприлюднивши висновки моніторингу, може вказати політику на помилки і запропонувати оптимальні варіанти їх виправлення.

Нереагування на ці помилки спричинить стійку недовіру населення. Як наслідок, “умовного” політичного діяча не буде обрано на наступний строк. Окрім того, політична сила теж може відповідно відреагувати та виключити зі своїх рядів даного представника. Це, безумовно, той механізм спонукання, що дозволить отримувати максимум від дій будь-якого політичного діяча внаслідок тісної взаємодії громадськості з політичною силою. І все це завдяки моніторингу. Якщо політичний діяч прислухається до зауважень, його робота стане ефективною та соціально адекватною.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Соціальна відповідальність реалізується повною мірою та виражається, з одного боку, населенням, небайдужим до політичного життя своєї країни, виражаючи це в моніторингу діяльності обраного депутата, з іншого – політичним діячем, який повністю розуміє свою відповідальність перед виборцями та намагається покращити свою роботу, виконуючи всі напрямки діяльності, передбачені його програмою, якісно та корисно для населення.

Моніторинг дозволяє дати потрібний імпульс політичній силі або окремому депутату, що дозволить вийти на новий якісний рівень нашої країни та зробити певні кроки до становлення України як соціальної держави.

Список використаних джерел:

1. Соціальні проблеми молоді в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.old.niss.gov.ua/Monitor/april08/27.htm>.
2. Хачатуров Р. Л. Юридическая ответственность / Р. Л. Хачатуров Р. Г. Ягтян. – Тольятти : Издательство МАБ и БД, 1995. – 200 с.
3. Білецька Л. В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка) / Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. – К., 2009. – 688 с.
4. Крушельницька Т. Деякі аспекти моніторингу діяльності органів державної влади щодо співпраці з інститутами громадянського суспільства в Україні / Т. Крушельницька, Є. Радугін // Вісник НАДУ. – 2010. – № 1. – С. 245–257.
5. Попов С. А. Гражданская социальная ответственность как фактор развития гражданского общества / С. А. Попов // Гражданская социальная ответственность как фактор стабильности и прогрессивного развития России : сборник статей по материалам заочной всероссийской научно-практической конференции / под ред. О. А. Копцевой. – М., 2007. – 232 с.
6. Аристотель. Политика : [пер. с древнегреч.] / Аристотель. – М. : АСТ ; АСТ Москва; ХРАНИТЕЛЬ, 2006. – 393 с.
7. Зубкова О. Г. Результаты выборов в органы местного самоуправления как показатель уровня гражданской социальной ответственности горожан / О. Г. Зубкова // Гражданская социальная ответственность как фактор стабильности и прогрессивного развития России : сборник статей по материалам заочной всероссийской научно-практической конференции / под ред. О. А. Копцевой. – М., 2007. – 232 с.